

הלכות גרושין פרק ד

א. אין כותבין את הגט אלא בדבר שרשומו עומד, כגון דיו וסקרה וקמוס וקלקנתוס וכיוצא בהן; אבל אם כתבו בדבר שאינו עומד, כגון משקין ומי פרות וכיוצא בהן אינו גט. כתבו באבר בשחור ובשיחור, כשר; ואין כותבין בהן, לכתחלה.

ב. כותבין במי עפצא לכתחלה, על גבי הנר והעור וכיוצא בהן. אבל לא על גבי מגלה עפוצה, מפני שאינו נפר; ואם כתב, אינו גט. וכן כל כיוצא בו.

ג. על הכל כותבין את הגט, אפלו על אסורי הנאה; וכותבין על דבר שיכול להזדיף והוא, שיתנו לה בעדי מסירה. פיצד: כותב על הנר המחוק, ועל הדפתרא, ועל החרס, ועל העליון, ועל ידו שלעבד, ועל קרן הפרה; ומוסר לה העבד והפרה או הנר המחוק וכיוצא בו, בפני עדים.

ד. היה הגט חקוק על ידו שלעבד בכתבת קעקע, והיה יוצא מתחת ידה, והיו העדים חקוקים על ידו הרי זו מגרשת, אף על פי שאין לה עדי מסירה: שהרי אין יכול להזדיף. אפלו היו מחזקין בעבד שהוא שלו, וגט חקוק על ידו, והוא יוצא מתחת ידה, והיא אומרת בעדים נמסר לי הרי זו ספק מגרשת: שמה מעצמו נכנס לה, שהגודרות אין להן חזקה.

ה. היה הגט חקוק על הטבלה, והעדים עליו, והוא יוצא מתחת ידה אף על פי שהן מחזקין בטבלה שהיא שלה, הרי זו מגרשת, שהאשה עצמה כותבת גטה, שאין קיום הגט אלא בחותמיו אם אין שם עדי מסירה.

ו. חקק הגט על הלוח, או על האבן, או על טס שלמתכת אם חפר ירכי האותיות, כשר: שזה כתב הוא הרי הוא אומר "כתובה בעט ברזל...". (ירמיהו יז, א), כלומר שהוא חופר. וכן אם חקק הירכות מאחורי הטס, עד שבלטו בפני הטס. אבל אם חפר תוך האות, עד שיראו הירכות גבוהות מכאן ומכאן, ככתב דיגרי הזהב אינו גט, שאין זה כתב. המקרע על העור תבנית כתב, או שרשם על העור תבנית כתב הרי זה כשר.

ז. כותבין את הגט בכל כתב, ובכל לשון. גט שכתוב בכתב מן הלשונות, ועדיו חותמין בכתב אחר כשר: והוא, שיהיו מפירין לשון הכתב וכתבה. אחד מן העדים חתם בכתב, והעד השני בכתב לשון אחרת כשר; אבל אם היה מקצת הגט כתוב בלשון, ומקצתו בלשון אחרת פסול.

ח. כל לשון שיכתב בה הגט, צריך שיזהר הסופר בדברי הגט, שלא יהיה משמען שני ענינות, עד שנמצא הקורא אומר, שמה לכך וכך נתפון, שאין משמעו לשון גרושין, או שמה לענין זה נתפון שמשמעו לשון גרושין. אלא יהיו דברים שאין בהן ספק באותה הלשון אלא משמעו ענין אחד, שגרש ושלח פלוני לפלונית.

ט. וכן צריך שיהיה הכתב מבאר היטב באותו הכתב שיכתב, עד שידעו לקרותו הקטנים שמפירין אותו כתב, שאינן לא נבונים ולא סכלים בקטנים, אלא בינוניים; ולא יהיה כתב מעקם, ומבלבל שמה תדמה אות לאות, ונמצא הענין משתנה.

י. היה בו משמע שני ענינות, או שהיה בכתבו עקום או

בלבול עד שאפשר שיקרא ממנו ענין אחר הואיל ונקרא לענין הגרושין ויש בו משמע גרושין, הרי זה פסול.

יא. כבר נהגו ישראל כלם לכתב הגט בלשון ארמי, ובנסח זה, אף על פי שמתר לכתבו בכל לשון, לכתחלה.

יב. וזה הוא נסח הגט: בכך וכך בשבת כך וכך לירח פלוני בשנת כך וכך ליצירה או לשטרות למניינא די רגילנא לממני ביה במקום פלוני איך אנא פלוני בן פלוני דמקום פלוני וכל שום אחרן וחניכה דאית לי ולאבהתי ולאתריהון דאבהתי צביתי ברעות נפשי כיד לא אניסנא ופטרית ושבקית ותרוכית יתיכי ליכי אנתי פלונית בת פלוני דממתא פלונית וכל שום אחרן וחניכה דאית ליכי ולאבהתיכי ולאתריכי ולאתריהון דאבהתיכי די הוית אנתתי מקדמת דנא וכדו פטרית ושבקית ותרוכית יתיכי ליכי די תהויין רשאה ושלטאה בנפשיכי למהך להתנסבא לכל גבר די תצביין ואנש לא ימחה בידיכי מן שמי מן יומא דנן ולעלם והרי את מתרת לכל אדם ודן דיהוי ליכי מני ספר תרוכין וגט פטורין ואגרת שבוקין כדת משה וישראל.

יג. והעדים חותמים למטה, כמו שבארנו.

יד. כשיכתב הגט בלשון זה ובנסח זה: לא יכתב ודן ביוד שמא יקרא הקורא ודין, כלומר משפט יהיה ביני וביניך; ולא יכתב ואגרת ביוד שמא יקרא הקורא ואי גרת, כלומר אם זנת; ולא יכתב למהך ביוד שמא יקרא הקורא לי מהך, כלומר לי שחוק; ולא יכתב תהויין ותצביין בשתי יודין שמא יקרא הקורא תהוין ותצבין, כלומר שהוא מדבר עם שתי נשים, ונמצא שאינו מגרש לזו, אלא לשתיים אחרות.

טו. וכן יאריך ואו דוכדו שמא תדמה ליד, ויהיה משמעו וכדי, כלומר בתנאי זה אפטר אותך; וכן יאריך ואו דתרוכין ושבוקין שמא תדמה ליד, ויהיה משמעו תריכין ושבוקין, כלומר שהוא אומר לה שהיא שבקה אותו וגרשה אותו. ועל דרך זו, צריך להזהר בכל לשון ובכל כתב שיכתב שלא יהיה בו כמשמע שני ענינות.

טז. הרי שכתב בנסח זה, ולא האריך ואוין אלו, או לא כתב היודין היתרות, או שכתב היודין שאמרנו שלא יכתבו הרי זה גט פסול. וכן כל פיוצא בזה, בכל לשון פסול.

יז. גט שמחק בו אות או תיבה, או שתלה בין השטין אם מטפס הגט, הרי זה כשר. ואם מן התרף, אינו גט; ואם החזיר ופרש בסוף הגט שאות פלונית תלויה או על מחק, אפלו מתרף הגט כשר, כשאר שטרות.

יח. וכן גט שנמצא קרוע שתי וערב, שהוא קרע שלבית דין הרי זה גט בטל, כשאר השטרות; אבל אם נקרע, ואינו קרע שלבית דין כשר. נמוק, או שהרקיב, או שנעשה ככברה כשר. נמחק או נטשטש, ובבואה שלו קימת אם יכול להקרות, כשר; ואם לאו, אינו גט.

יט. במה דברים אמורים, בשהיה הגט יוצא מתחת ידה בעדי חתימה, ואין שם עדי מסירה. אבל אם יש שם עדים שנמסר לה הגט בפניהם, והיה כשר הרי זה כשר: אף על פי שהיה

תָּרַף הַגֵּט עַל הַמַּחֲקָה, אוּ בֵּין הַשְּׁטִין, אוּ שְׁהִיָּה קְרוּעַ שְׁתֵּי וְעָרַב
כְּשֶׁנִּתֵּן לָהּ בַּפְּנִיָּהּ.

כ. חֲמִשָּׁה שְׁכֶתְבוּ גֵּט אֶחָד לְחִמֵּשׁ נְשׁוֹתֶיהֶן אִם כְּתוּבוֹהוּ בְּכָלֵל,
כְּגוֹן שְׁכֶתְבוּ בְּכָף בַּשַּׁבָּת גֵּרֶשׁ פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִית וּפְלוֹנִי לְפְלוֹנִית,
וְכָף אָמַר כָּל אֶחָד מֵהֶן לְאִשְׁתּוֹ, לִיכִי דִּי תְהוּיִין, וְכָל טַפְסֵי הַגֵּט,
וּשְׁנֵי עֲדִים חֹתֵמִין מִלְמַטָּה הָרִי זֶה כָּשֵׁר, וַיִּנָּתֵן לְכָל אַחַת מֵהֶן
בְּעֲדֵי מְסִירָה; וְאִם אֵין שָׁם עֲדֵי מְסִירָה כָּל שֶׁתִּצָּא מִגְּלָה זֶה
מִתַּחַת יָדָהּ, מִגְּרָשֶׁת.

כא. אֲבָל אִם כָּתַב בְּכָף בַּשַּׁבָּת גֵּרֶשׁ פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִית וְהַשְּׁלִים
הַגֵּט, וְהִתְחִיל תַּחְתּוֹ גֵּט אַחֵר בְּאוֹתָהּ הַמְּגִלָּה, וְכָתַב וּבִיּוֹם זֶה
אוּ בְּכָף בַּשַּׁבָּת גֵּרֶשׁ פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִית וְהַשְּׁלִים הַגֵּט הַשֵּׁנִי, וְכֵן עַד
שֶׁהַשְּׁלִים כָּל הַגְּטִין, וְהָעֲדִים מִלְמַטָּה אִם נִתְּנָה מִגְּלָה זֶה לְכָל
אַחַת מֵהֶן בְּעֲדֵי מְסִירָה, הָרִי כֻּלָּן מִגְּרָשׁוֹת. וְאִם אֵין שָׁם עֲדֵי
מְסִירָה, וְהִיָּתָה מִגְּלָה זֶה יוֹצֵאָה מִתַּחַת יָד אַחַת מֵהֶן אִם הִיָּתָה
זֶה שְׁגִטָּה בְּאַחֲרוֹנָה שֶׁהָעֲדִים נִקְרְאִין עִמּוֹ, הָרִי זֶה מִגְּרָשֶׁת; וְאִם
הִיָּתָה הַמְּגִלָּה יוֹצֵאָה מִתַּחַת יָד אַחַת מִן הָרֵאשׁוֹנוֹת, הָרִי זֶה סֶפֶק
מִגְּרָשֶׁת.

כב. כָּתַב אֲנִי פְלוֹנִי וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי גֵּרֶשְׁנוּ נְשׁוֹתֵינוּ פְלוֹנִית
וּפְלוֹנִית וּפְלוֹנִית, וְהַשְּׁלִים הַגֵּט אַף עַל פִּי שְׁנַמְסֵר לְכָל אַחַת
מֵהֶן בְּעֲדִים, אֵינוֹ גֵּט: שְׂאִין שְׁתֵּי נָשִׁים מִתְּגַרְשׁוֹת בְּגֵט אֶחָד
שֶׁנֶּאֱמַר "וְכָתַב לָהּ" (דְּבָרִים כד, א; דְּבָרִים כד, ג), לֹא לָהּ וּלְחִבְרָתָהּ.
חֲזֹר וּפְרָטֵן בְּתוֹךְ הַגֵּט, וְכָתַב פְּלוֹנִי גֵּרֶשׁ פְּלוֹנִית וּפְלוֹנִי גֵּרֶשׁ
פְּלוֹנִית וּפְלוֹנִי גֵּרֶשׁ פְּלוֹנִית בְּזִמָּן פְּלוֹנִי הָרִי אֵלוֹ כְּשָׁרִים.

כג. כָּתַב שְׁנֵי גְטִין, בְּשְׁנֵי דְפִין, בְּמִגְלָה אַחַת, זֶה בְּצַד זֶה אִם
יֵשׁ שְׁנֵי עֲדִים נִקְרְאִים בְּסוֹף גֵּט זֶה, וּשְׁנֵי עֲדִים בְּסוֹף גֵּט זֶה הָרִי
זֶה כָּשֵׁר; וְכָל שֶׁתִּצָּא מִגְּלָה זֶה מִתַּחַת יָדָהּ, מִגְּרָשֶׁת.

כד. הָיוּ שְׁנֵי עֲדִים בְּלִבָּד, בָּאִים מִתַּחַת גֵּט זֶה לְתַחַת גֵּט זֶה אִם
יָצָא מִתַּחַת יָד אִשָּׁה שֶׁהָעֲדִים נִקְרְאִים עִם גִּטָּה הָרִי זֶה מִגְּרָשֶׁת;
וְאִם יָצָא מִתַּחַת יָד הַשְּׁנִיָּה שְׂאִין הָעֲדִים נִקְרְאִים עִמּוֹ אֵינוֹ גֵּט,
עַד שִׁימְסֵר לָהּ בְּעֲדִים.

כה. כָּתַב שְׁנֵי גְטִין, בְּשְׁנֵי דְפִין, זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְהָעֲדִים בֵּין
שְׁנֵי הַגְּטִין, שְׁנַמְצָאוּ בְּסוֹף הָרֵאשׁוֹן וּלְמַעְלָה מִן הַשֵּׁנִי אִם הָיָה
יוֹצֵא מִתַּחַת יָד שֶׁהָעֲדִים נִקְרְאִין בְּסוֹף גִּטָּה, הָרִי זֶה מִגְּרָשֶׁת. וְזֶה
שֶׁהָעֲדִים נִקְרְאִין בְּרֵאשׁ גִּטָּה לְמַעְלָה, אֵינָהּ מִגְּרָשֶׁת: שֶׁהָעֲדִים
שֶׁחֲתָמוּ בְּרֵאשׁ הַדֶּף שְׁלֵגֵט, אוּ מִצְדּוֹ, אוּ מֵאַחֲרָיו אֵינוֹ גֵּט.
וְאִם נִמְסֵר לָהּ בְּעֲדִים, כָּשֵׁר.

כו. הִקִּיף רֹאשׁ דֶּף זֶה לְרֹאשׁ דֶּף זֶה, וְהָעֲדִים בְּאַמְצָע,
שְׁנַמְצָאוּ הָעֲדִים בְּרֵאשׁ שְׁנֵי הַגְּטִין שְׁנִיָּהֶם בְּטִלִּין; וְאִם נִמְסְרוּ
לָהֶן בְּעֲדִים, שְׁנִיָּהֶם כְּשָׁרִים.

כז. שִׁיר מִקְצַת הַגֵּט, וְכָתְבוּ בְּדֶף הַשֵּׁנִי, וְהָעֲדִים מִלְמַטָּה,
בְּסוֹף הַדֶּף הַשֵּׁנִי כָּשֵׁר: וְהוּא, שִׁיָּהִיָּה נֶפֶר בְּמִגְלָה שְׁלֹא נִחְתְּכָה
וְשִׁלְכָךְ נִתְּכֹן הַסּוֹפֵר שִׁישְׁלִים בְּדֶף הַשֵּׁנִי. אֲבָל אִם אֵינוֹ נֶפֶר
אַף עַל פִּי שְׁנַמְסֵר בְּעֲדִים, הָרִי זֶה סֶפֶק מִגְּרָשֶׁת: שְׂמָא שְׁנֵי גְטִין
הָיוּ, וְנִחְתְּךָ מִקְצַת זֶה מִסּוֹף הַדֶּף, וּמִקְצַת הַשֵּׁנִי מִרֹאשׁ הַדֶּף.

כח. הָרִי שְׁכֶתְבֵי אֶת הַגֵּט, וְאַחֵר שְׂגִמֵּר כָּתַב, שְׂאֵלוֹ בְּשָׁלוֹם
פְּלוֹנִי, אוּ שְׁלוֹם עָלֶיךָ פְּלוֹנִי רַעִי, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה, וְחֲתָמוּ הָעֲדִים

מִלְמֶטָה, וְהָרִי גָט זֶה יוֹצֵא מִתַּחַת יָדָהּ הָרִי זֶה סֶפֶק מְגִרָּשָׁת, שְׂמָא לֹא חָתְמוּ אֵלָא עַל שְׁאֵלַת שְׁלוֹם; אָבֵל אִם כָּתַב, וְשִׁאלוּ בְּשְׁלוֹם פְּלוֹנִי, אוֹ שְׁלוֹם עָלֶיךָ פְּלוֹנִי רַעִי, וְכִיוָּצָא בְּזֶה, שֶׁהָרִי לִוְיָה דְּבָרִים אֵלּוּ עַל דְּבָרֵי הַגָּט, וְעַל שְׁנֵיהֶם חָתְמוּ הָרִי זֶה מְגִרָּשָׁת. וְאִם נִמְסָר לָהּ בְּעֵדִים בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, הָרִי זֶה גָט כָּשֵׁר.